

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бельский К.С. Административная ответственность: генезис, основные признаки, структура / К.С. Бельский // Государство и право. – 1999. – № 12. – С. 12–20
2. Платон. Держава / Платон; пер. з давньогр. Дзвінка Коваль. – К.: Основи, 2005. – 356 с.
3. Етика ненасилля як норма толерантності в історично-му прояві культур / Н.Л. Сангасвська // Вісн. Житомир. держ. ун-ту. – 2008. – № 41. – С. 13–16.
4. Александров Г.Н. Законность и правоотношения в советском обществе / Г.Н. Александров. – М.: Госюриздат, 1985. – 280 с.
5. Липинский Д.А. Проблемы юридической ответственности / Д.А. Липинский; под ред. д-ра юрид. наук, проф. Р.Л. Хачатурова. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2003. – 387 с.
6. Шандяпина М.Д. Стадии юридической ответственности: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук / М.Д. Шандяпина. – М., 1996. – 218 с.
7. Кудрявцев В.Н. Закон, проступок, ответственность /

В.Н. Кудрявцева. – М.: Наука, 1986. – 230 с.

8. Москвич Л.М. Эффективность судебной системы: концептуальный анализ: [монография] / Л. М. Москвич. – Х.: Фінн, 2011. – 384 с.

9. Гришук В.К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини: [монографія] / В.К. Гришук. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Хмельницький: Хмельницький ун-т упр. та права, 2013. – 766 с.

10. Музиченко П.П. Норми і мораль. Соціологічний підхід до розуміння права / П.П. Музиченко // Право України. – 2000. – № 4. – С. 15–18.

11. Москвич Л.М. Суспільна довіра до суду як показник ефективності судової влади / Л.М. Москвич // Вісник Верховного Суду України. – 2011. – № 2. – С. 25–30.

12. Сergygin S.M. Культура й етика в публічному адмініструванні: [наукова розробка] / С.М. Сergygin, О.В. Антонова, І.І. Хожило. – К.: НАДУ, 2010. – 40 с.

13. Левченко Е.В. К вопросу об исследовании категории социальной ответственности / Е.В. Левченко // Вестн. Харьков. ун-та. Серия «Философия». – 1981. – № 208. – Вып. 15. – С. 19–24.

УДК 347.965.6

СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АДВОКАТА

Чекмарьова Л.Ю., магістр
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена комплексному дослідженню інституту страхування професійної відповідальності адвоката, що визначає правові взаємини між адвокатом і клієнтом, його організаційно-правових проблем і гарантій функціонування, місця в управлінні захисною системою, перспектив удосконалення його статусу, а також вивченню й аналізу досвіду зарубіжних країн у вирішенні цього питання.

Ключові слова: адвокат, адвокатська діяльність, страхування, страхування професійної відповідальності адвоката, цивільно-правова відповідальність.

Статья посвящена комплексному исследованию института страхования профессиональной ответственности адвоката, определяющему правовые взаимоотношения между адвокатом и клиентом, его организационно-правовых проблем и гарантий функционирования, места в управлении защитной системой, перспектив совершенствования его статуса, а также изучению и анализу опыта зарубежных стран в решении данного вопроса.

Ключевые слова: адвокат, адвокатская деятельность, страхование, страхование профессиональной ответственности адвоката, гражданско-правовая ответственность.

Chekmarova L.Yu. THE INSURANCE OF PROFESSIONAL ACTIVITY OF ADVOCATE

The article is devoted to complex research institute the insurance of professional activity of advocate that defines the legal relationship between advocate and client and its organizational and legal issues and guarantees the functioning, place a protective system management, prospects of improving its status and study and analysis of the experience of foreign countries in addressing this question. u

Key words: advocate, advocate activity, insurance, insurance of professional responsibility of advocates, insurance of professional responsibility.

*Ніщо не коштує так дешево і
не цінується так дорого, як страховий
поліс під час настання страхової
події.*

Ільф і Петров

Постановка проблеми. Правова захищеність особистості – одна з фундаментальних ознак правової держави, яка передбачає наявність системи ефективних юридичних засобів реалізації й захисту прав і свобод. У цій системі особливе місце відводиться адвокатурі, що є одним із основних механізмів захисту прав і свобод людини та посідає головне місце в правозахисній діяльності (ст. 59 Конституції України). Згідно з Конституцією України,

кожен має право на правову допомогу. Для забезпечення права на захист від обвинувачення, надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура. За своєю природою адвокатура є одним із інструментів демократичного суспільства, оскільки виконує дуже важливу суспільну функцію – захист прав і законних інтересів громадян та організацій. Адвокат у цьому випадку є захисником прав людини.

Хоча адвокатська діяльність в Україні й регулюється різними нормативно-правовими актами, основним із яких є Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі – Закон), але на сьогодні чинної законодавчої бази недостатньо для належного

функціонування діяльності адвокатури. У вищезгаданому Законі до того ж відсутнє досить важливе положення щодо цивільно-правової відповідальності адвоката, а також нормативного регулювання страхування професійної відповідальності адвокатів, що є поширеною практикою в зарубіжних країнах.

Це питання турбує як українських адвокатів, так і міжнародне суспільство. Нині в Україні вже розроблений Проект моделі страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні, положення якого містять достатній перелік основних рис страхування професійної відповідальності адвокатів. У цьому проекті запропоновано зміни, які варто внести до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Стан дослідження. Загалом правовому регулюванню адвокатської діяльності присвячені дослідження Н.М. Бакаянної, Т.В. Варфоломеевої, В.В. Долежана, А.Д. Святоцького та інших фахівців у галузі права. Страхування професійної відповідальності розглядалися в наукових роботах Т.М. Артюх, В.С. Бігуна, І.М. Дрозд, Ю.В. Заїкіна, Н.О. Обловацької, С.С. Осадця та інших.

Незважаючи на значний внесок згаданих авторів у розвиток адвокатури України та страхування професійної відповідальності, ці питання вимагають подальшого дослідження й вивчення.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати норми законодавства, які визначають правові взаємини між адвокатом і клієнтом, та інститут страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні на основі Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», підзаконних актів, Правил адвокатської етики, Проекту моделі страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні, а також вивчити й проаналізувати досвід зарубіжних країн у вирішенні цього питання.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні основні проблеми страхування професійної відповідальності адвоката полягають в такому: 1) вимагають додаткового дослідження норм законодавства, які визначають правові взаємини між адвокатом і клієнтом, а також ці норми вимагають подальшого закріплення в Законі, 2) у нашій державі належно не враховується інститут страхування професійної відповідальності адвокатів; 3) не приділяється належної уваги досвіду інших країн у застосуванні страхування професійної відповідальності адвокатів, зокрема Росії, ФРН, Франції та США.

Страхування відповідальності адвоката передбачає надання страхового захисту від неповного або неправильного консультування із правових питань; помилки при складанні документів правового характеру; помилки при представленні інтересів третіх осіб в органах державної влади, місцевого самоврядування, судових органах тощо.

Під цивільно-правовою відповідальністю прийнято розуміти санкцію за правопорушення, що викликає для порушника негативні наслідки у вигляді позбавлення суб'єктивних цивільних прав або покладання нових або додаткових цивільно-правових обов'язків [1, с. 7].

Так, з метою недопущення заподіяння шкоди інтересам клієнта, Кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства (п. 3.1.3) передбачає, що адвокат не має права вести справу, яка не відповідає його професійній компетенції, без участі в ньому іншого адвоката, який має необхідну компетенцію [2, с. 137]. Аналогічне положення передбачене і Правилами адвокатської етики, затвердженими З'їздом адвокатів України: «Адвокат не повинен надавати правову допомогу, здійснювати захист або представництво з питань, які не охоплюються сферою його спеціалізації, в разі, якщо така має місце, і явно не відповідають рівню його компетенції» (п. 3 ст. 11 Правил).

Звертаючись до міжнародного досвіду, зокрема Загального кодексу правил для адвокатів держав Європейської співдружності, можемо зауважити, що питанню страхування професійної відповідальності присвячено спеціальний підрозділ. Так, пп. 3.9.1 передбачено, що адвокати завжди повинні бути застраховані від висунення позовів, пов'язаних із недостатньою професійною компетентністю. Розмір страховки визначається в розумних межах співвідносно із ризиком можливих помилок, допущених адвокатами і ході здійснення професійної діяльності.

Закон містить статтю, де чітко зазначено, що підставою для здійснення адвокатської діяльності будь-якого виду є цивільно-правовий договір про надання юридичної допомоги (п. 1 ст. 27) [3], у ст. 14 Правил адвокатської етики указано, що адвокат надає правову допомогу відповідно до законодавства України про адвокатуру та адвокатську діяльність на підставі договору про надання правової допомоги.

Оскільки професійна діяльність адвоката полягає в наданні юридичної допомоги і здійснюється на основі цивільно-правових договорів, при наданні будь-якої юридичної допомоги адвокат несе професійну майнову відповідальність за невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків.

Як впливає із положення ст. 1000 Цивільного кодексу України [4], за договором доручення одна сторона (повірений) зобов'язується виконувати від імені та за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії.

Договір доручення вважається укладеним у момент досягнення між сторонами угоди. Звідси впливає, що договір доручення є юридичним фактом, на підставі якого виникає представництво й гарантується відповідальність адвоката перед клієнтом.

Об'єктом страхування є професійна майнова відповідальність адвоката за шкоду, заподіяну клієнту в результаті надання останнім неякісної юридичної допомоги.

Страхування ризику професійної відповідальності адвоката має здійснюватися на підставі договорів майнового страхування, що укладаються особисто адвокатом (страхувальником) зі страховою організацією (страховиком).

Загальними умовами відшкодування шкоди, завданої порушенням зобов'язань за страховими договорами, є такі: факт порушення зобов'язання, наявність збитків, при-

чиновий зв'язок між збитками й порушенням зобов'язань, а також вина порушника зобов'язань (умисел або необережність), якщо законом або договором не передбачені інші підстави відповідальності.

Межі й обсяг договору доручення становлять певні юридичні дії. Їхній зміст визначається в договорі про надання юридичної допомоги. При вирішенні питання про відповідальність адвоката перед клієнтом потрібно передусім усвідомити, виконання яких конкретно дій прийняв на себе адвокат.

Особа визнається невинуватою, якщо при тому ступені дбайливості й обачності, які від неї були потрібні за характером зобов'язання та умовами обороту, вона вжила всіх заходів для належного виконання зобов'язання.

Заявляючи вимоги про відшкодування збитків адвокатом у зв'язку з порушенням умов договору про надання юридичної допомоги, довіритель повинен довести таке [5, с. 49]:

- факт порушення (діями або бездіяльністю) конкретного зобов'язання адвоката за договором про надання юридичної допомоги;
- наявність у довірителя збитків із обґрунтуванням їхнього розміру (доводиться у звичайному порядку і яких-небудь коментарів не потребує);
- прямий причиновий зв'язок збитків із порушенням адвокатом свого зобов'язання.

Відсутність вини має доводитися адвокатом.

Коло обов'язків адвоката за договором про надання юридичної допомоги може виходити за межі обов'язків, прописаних у тексті самого договору. Обов'язок адвоката вчинити певні дії може виникнути тільки після настання результату від інших його дій. Залежно від виду юридичної допомоги, значна частина обов'язків адвоката може міститися в законах та інших правових актах (наприклад, у Законі або в процесуальному законодавстві) [5, с. 35].

Отже, немає і, як правило, не може бути вичерпного переліку зобов'язань адвоката, за невиконання або неналежне виконання яких він несе цивільно-правову відповідальність. Є чи не є вчинення певних дій (бездіяльності) обов'язком адвоката в конкретній угоді про надання юридичної допомоги – питання, яке має бути предметом доказування зацікавленою особою.

Прямий причиновий зв'язок між збитками довірителя та невиконанням або неналежним виконанням адвокатом своїх обов'язків за угодою про надання юридичної допомоги є найбільш важко доказовим.

Як правило, результат у судовій справі залежить від безлічі факторів. Навіть якщо адвокат не виконає своїх зобов'язань, суд зобов'язаний винести законний і обґрунтований, а по кримінальній справі – ще й справедливий вердикт. Тому пропуск строку подавання касаційної скарги, неявка в судове засідання тощо далеко не завжди можуть бути причиною збитків довірителя.

Наприклад, щоб довести, що помилка адвоката призвела до помилкового рішення, це рішення має бути скасовано з причин, у яких винен адвокат, і винесено нове рішення в ін-

тересах довірителя. У цьому випадку збитки довірителя можуть бути пов'язані із затримкою прийняття законного судового рішення, а також із оплатою гонорару адвокату, який порушив свої зобов'язання.

Отже, межі й обсяг договору доручення становлять певні юридичні дії. Їхній зміст визначається в договорі про надання юридичної допомоги. При вирішенні питання про відповідальність адвоката перед клієнтом варто передусім усвідомити, виконання яких конкретно дій прийняв на себе адвокат.

Очевидно, що зазначений перелік головних умов договору є неповним. У нього потрібно включити розмір і характер відповідальності адвоката, який прийняв виконання доручення. Крім того, оскільки загальні вимоги до договору доручення визначені Цивільним кодексом України, необхідно й головні істотні умови договору про надання правової допомоги закріпити в Законі.

Розмір заподіяної адвокатом шкоди можна визначити за згодою сторін або в судовому порядку. Якщо адвокат погоджується з тим, що його дії заподіяли шкоду особі, яка звертається за її покриттям, то за взаємною згодою вони визначають розмір цієї шкоди.

Розмір і характер відповідальності адвоката можна визначити відповідно до Цивільного кодексу України. Збитки підлягають відшкодуванню в повному обсязі, якщо інше не передбачено законом або договором (ст. 22 Цивільного кодексу України) [4]. При умисному порушенні зобов'язань за договором адвокат повинен нести відповідальність у повному обсязі шкоди. Угода адвоката з довірителем про надання юридичної допомоги не повинна містити умов про обмеження відповідальності за умисне порушення зобов'язань адвокатом, а якщо таку умову буде передбачено в угоді, вона буде нікчемною [6, с. 135].

Позитивним може стати положення, що закріплене в Проекті моделі страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні щодо розміру покриття страхування (пропонується 10 000 грн за одну скаргу, 20 000 грн загалом на рік) і збільшувати наступного року кожного.

Цивільно-правова відповідальність адвокатів може настати на загальних підставах, передбачених законодавством, зокрема Цивільним кодексом України. У всіх розвинених країнах такі питання давно й успішно вирішуються за допомогою механізму страхування професійної відповідальності як в обов'язковій, так і в добровільній формах.

Об'єктом страхування є відповідальність професіонала за заподіяння прямих фактичних матеріальних збитків у результаті наданих ним послуг. Законодавство України не передбачає, на відміну законодавства від розвинених країн, повного й безумовного відшкодування збитку, завданого професіоналом.

Однією із найбільш частих причин висування позовів до юристів є пропуск ними процесуальних строків. У разі помилки при підготовці та реєстрації юристом господарських контрактів замовник також може зазнати матеріальних збитків у вигляді недоотриманого доходу. У разі неякісної консультації із житлових питань може виникнути житловий спір тощо.

Страховання професійної відповідальності покриває будь-яку діяльність у межах правничої професії, включаючи завдані клієнту чи третій стороні грошові збитки адвокату через помилку або недбалість при виконанні професійних обов'язків. Страховання професійної відповідальності не покриває кримінальні дії, включаючи шахрайство, крадіжку та привласнення коштів [7].

Страхові компанії пропонують страхування фінансової відповідальності як виду страхової діяльності, у тому числі юристам, адвокатам, на добровільній основі. Однак, зважаючи на особливу місію адвокатури в суспільстві, значення адвокатської діяльності й у край несприятливі наслідки для людини та громадянина при невиконанні або неналежному виконанні адвокатами своїх функцій, страхування ризику професійної діяльності адвокатів має здійснюватися в обов'язковому порядку.

Страховання професійної відповідальності адвокатів є обов'язковим у багатьох зарубіжних країнах. Їхній досвід демонструє успішне функціонування обов'язкового страхування професійної відповідальності адвокатів як страхування відповідальності юридичних консультантів у взаєминах із клієнтом [8]. В Україні, згідно з п. 27 ст. 7 Закону України «Про страхування» [9], одним із обов'язкових видів страхування є страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, установленим Кабінетом Міністрів України. Але цей перелік, зокрема умови обов'язкового професійного страхування, на сьогодні виконавчим органом держави не встановлені. У цьому випадку страхові договори професійної відповідальності адвокатів укладаються на підставі загальних правил страхування, розроблених самими страховими компаніями. Оскільки відповідальність адвокатів є значною, виникає загальна проблема страхування адвокатського ризику. Під адвокатським ризиком можна розуміти певну подію, унаслідок якої адвокат бере на себе відповідальність за надання ним юридичних послуг.

На відміну від зарубіжних країн, законодавство України не передбачає страхування професійної відповідальності адвокатів, зокрема часткового або повного відшкодування збитків клієнту за адвокатські помилки, допущені, серед іншого, через те, що адвокати у своїй діяльності неправомірно застосовують нормативні правові акти; допускають ненавмисні помилки при розгляді справ у суді; учинення певних адвокатських дій нерідко не відповідає чинному законодавству України; клієнти на сьогодні не дуже обізнані у своїх правах; адвокати не повідомляють клієнтів про наслідки здійснюваних ними професійних дій, що призводить через юридичну необізнаність до заподіяння матеріальної шкоди клієнту; адвокати у зв'язку зі здійсненням ними адвокатських дій ненавмисно розголошують відомості, одержані ними в ході своєї діяльності [10, с. 26].

Тому з прицілом на майбутнє простежимо, які ще новації були б не зайвими в питанні

про обов'язкове страхування адвокатської діяльності на досвіді зарубіжних країн.

Позитивним у цьому випадку може бути досвід Франції у страхуванні професійної відповідальності адвокатів [8]. Закон про організацію професії адвоката передбачає обов'язкове страхування його професійної цивільної відповідальності. Законодавцем встановлено мінімальний розмір страхової суми – 2 мільйони франків на рік у розрахунок на одного адвоката. Договір страхування може бути укладений конкретним адвокатом, групою адвокатів або адвокатської організацією. Також до адвокатів застосовується страхування за ризик втрати адвокатом цінностей, майна й документів, що належать (або належних) клієнту й опинилися в адвоката у зв'язку з виконанням професійних обов'язків. Страхове відшкодування виплачується, якщо адвокат неплатоспроможний, про що свідчить невиконання адвокатом вимоги клієнта про повернення цінностей або відшкодування збитків протягом місяця з дня повідомлення [8].

Згідно із законодавством Німеччини, адвокати несуть відповідальність за шкоду, заподіяну з необережності іншим особам і наперед своїм довірителям при виконанні своїх професійних обов'язків. При цьому адвокат несе необмежену відповідальність і своїм особистим майном. Однак її розмір можна обмежувати за договором із довірителем [11, с. 80]. Це пояснюється статистичними даними про відносно велику кількість допущених адвокатами помилок, оскільки вони досить часто запізнюються із поданням касаційних і апеляційних скарг, допускають технічні помилки тощо, які завдають шкоди клієнтам.

Суди ФРН постійно посилюють вимоги до рівня професійної сумлінності адвокатів, так що навіть найбільш незначне професійне порушення може тягти за собою стягнення з них значних сум у порядку відшкодування заподіяної шкоди [12, с. 49].

За договором страхування страховик зобов'язаний негайно повідомляти відповідну адвокатську палату про термін початку й закінчення або про розірвання договору страхування, а також і про всяку зміну договору страхування. Адвокатська палата, з метою сприяння висуненню вимог про відшкодування шкоди, повідомляє третім особам на їхню вимогу відомості про ім'я та адресу страховика обов'язкової професійної відповідальності адвоката, а також номер страхового поліса, оскільки в адвоката не завжди є можливість надати такі відомості самостійно [12, с. 50].

Страхова виплата потерпілому проводиться тільки за рішенням суду. Але варто зазначити, що питання про страховий випадок розглядається спеціалізованою судовою палатою.

У США кожен із 52 штатів має власну систему страхування. Переважає індивідуальне страхування, і лише у штаті Орегон застосовується система колективного страхування [13, с. 49]. У США страхування професійної відповідальності юриста поки є добровільним. Але останніми роками все більша кількість штатів (Аляска, Південна Дакота) закріплюють в етичних кодексах правило, що зобов'язує юриста розкривати свій

страховий статус потенційному клієнтові. Це правило свідчить про те, що страхування є позитивним у наданні юридичної допомоги. Поінформованість клієнта про те, що відповідальність юриста за шкоду, заподіяну помилковими діями, не застрахована, – важливий фактор під час вибору юриста й доручення йому важливої справи [11, с. 82].

Страхування відповідальності може бути як добровільним, так і обов'язковим. Федеральний Закон Російської Федерації «Про адвокатську діяльність і адвокатуру в РФ» передбачає страхування адвокатом ризику своєї професійної майнової відповідальності перед своїм довірителем. До 01 січня 2007 р. таке страхування було добровільним, нині – обов'язковим.

Чинний Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не передбачає необхідності страхування професійної відповідальності адвоката. Більше того, останній не вказує на її доцільність, навіть на підставі договору, як це передбачено в Російській Федерації.

Отже, питання, пов'язані зі страхуванням професійної відповідальності адвоката, можливо, потрібно буде врегулювати не правилами страхування, які затверджуються конкретними страховими компаніями, і навіть не нормами Цивільного кодексу України, а розробленим законом, що встановлює єдині правила страхування ризику майнової професійної відповідальності адвокатів на території всієї України. У зв'язку з цим цікаво було б увести модельний закон з метою визначення ефективності його реалізації в Україні й лише потім, урахувавши всі недоліки, виявлені в ході правозастосування, запровадити обов'язкове страхування адвокатської відповідальності на всій території країни.

Аналізуючи практику страхування професійної відповідальності адвокатів у зарубіжних країнах, можна виявити такі напрями можливого розвитку цього інституту в Україні.

У зв'язку з тим, що за договором страхування професійної майнової відповідальності адвокатів, страхувальником буде визнана тільки фізична особа (адвокат), в Україні цей вид страхування повинен існувати як індивідуальне страхування конкретного адвоката у приватній страховій компанії, як це прийнято в Німеччині, Фінляндії, Японії та низці інших країн.

До вкрай складних належить проблема доведення надання клієнту некваліфікованої допомоги адвокатом. У правових системах різних держав існують різноманітні процедури підтвердження страхового випадку та отримання страхової виплати [14, с. 27].

Уважаємо, що в Україні спір між довірителем та адвокатом, що впливає із несумлінного виконання останнім своїх професійних обов'язків, необхідно вирішувати в судовому порядку в разі невизнання адвокатом своєї провини.

Судове ж рішення, наприклад, про визнання права вимоги довірителя від адвоката відшкодування шкоди внаслідок неякісного надання ним своїх послуг, буде обов'язковим і для страховиків. Такий механізм практикується в багатьох державах (Франція, США).

Щодо самого обов'язку адвокатів здійснювати страхування своєї професійної від-

повідальності, на нашу думку, цей інститут необхідний в Україні. Право вибору адвокатів, як це прийнято практично в усіх штатах США, звичайно, виглядає більш демократичним разом із обов'язком інформування клієнта про наявність страховки. Однак європейський варіант, при якому практично повсюдно адвокати зобов'язані страхувати свою професійну відповідальність, є жорстким інструментом при захисті майнових інтересів як споживачів послуг адвокатів, так і самих адвокатів. Уважаємо, що саме такий варіант в умовах економічного розвитку України на сьогодні буде найбільш прийнятним і раціональним. Значний крок у цьому напрямі робить Проект моделі страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні.

Досліджуючи зарубіжний досвід страхування професійної відповідальності адвокатів, доцільно приймати від цього досвіду глобальні частини механізму страхування, такі як спосіб визначення страхового випадку, орган, уповноважений розглядати спори, що виникли, індивідуальність або колегіальність при укладанні договору страхування адвоката і страховика. Однак конкретний порядок правозастосування цих механізмів необхідно розробляти виходячи з української дійсності й практики добровільного страхування професійної відповідальності.

Висновки. На основі проведеного дослідження ми дійшли висновку про необхідність доповнення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» ст. 231 «Страхування професійної відповідальності адвоката», яку потрібно викласти так: «Адвокат здійснює відповідно до цього Закону страхування своєї професійної майнової відповідальності за порушення умов укладеного з довірителем договору про надання правової допомоги». Подальший розвиток може здійснюватися шляхом формулювання положень щодо обов'язковості страхування для всіх адвокатів, розміру покриття страхування, порядку розгляду справ, що потребує комплексного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Иоффе О.С. Ответственность по советскому гражданскому праву / О.С. Иоффе. – Л.: ЛГУ, 1995. – 310 с.
2. Бакаянова Н.М. Етичні принципи адвокатури в Україні: [монографія] / Н.М. Бакаянова. – Одеса: Юрид. література, 2005. – 152 с.
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15>.
5. Зейкан Я.П. Адвокат: навички професії / Я.П. Зейкан // Адвокат. – 2007. – № 10. – С. 33–52.
6. Большаков Є.В. Відповідальність адвоката – предстваника потерпілого за надану неякісну правову допомогу / Є.В. Большаков // Трансформація юридичної відповідальності на сучасному етапі розвитку суспільства. – 2008. – С. 135–137.
7. Проект моделі страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні [Електронний ресурс]. – Ре-

жим доступу : <http://unba.org.ua/assets/uploads/news/post-relis/2015.05.18-roundtable-strahuvannya-project-resume.pdf>.

8. Козлов А.В. Страхование профессиональной ответственности юриста / А.В. Козлов, Е.В. Попов // Российская юстиция. – 2002. – № 5. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.lawmix.ru/comm/5111/>.

9. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

10. Обловацька Н.О. Страхування професійної відповідальності адвокатів України / Н.О. Обловацька // Наука і практика – 2010. – № 9 – С. 25–28.

11. Кратенко М.В. Страхование профессиональной ответ-

ственности адвоката / М.В. Кратенко // Право и экономика. – 2004. – № 10. – С. 80–83.

12. Кучерена А.Г. Научно-практический комментарий к Федеральному закону от 31 мая 2002 г. № 63-ФЗ «Об адвокатской деятельности и адвокатуре в Российской Федерации» / А.Г. Кучерена. – М. : Деловой двор, 2009. – С. 49–50.

13. Стрэнг Р. Практика страхования профессиональной ответственности адвокатов в США / Р. Стрэнг // Вестник адвокатской палаты Иркутской области. – 2006. – № 10 – С. 28–30.

14. Насадюк О. Страхівка «від адвоката» і «на адвоката» / О. Насадюк // Український адвокат. – 2008. – № 7–8. – С. 26–28.